List 8.

NOVICE

Tečaj XXIII.

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi poli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 gld. 60 kr., za pol leta 1 gld. 80 kr., za četrt leta 90 kr. pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gld. 20 kr., za pol leta 2 gld. 20 kr., za četrt leta 1 gld. 15 kr. nov. den.

V Ljubljani v sredo 22. februarja 1865.

Gospodarske stvari.

O pokončevanji gozda.

Dodatek za Notranjsko, za ložki in planinski okraj.

Ne morem si kaj, da ne bi tudi jez nekoliko ne omenil o tem, kar se je v 3. listu „Novic“ Ipavcem pisalo zarad pokončevanja gozda. Moja beseda veljá Notranjcem.

Ako se misli na prihodnost, kaj neki bodo zanamci počeli in kje si zaslužka iskali za plačo davka in drugih potreb? Ker že zdaj nam tako trda gré za davke, kaj še le bo, ako v gozdu se ne bo nič več za kupčijo dobilo.

V tem stanu, kakor se zdaj z gozdom dela, je nemogoče, da bi ga toliko prirastlo, kolikor se ga pokončá.

Podoba je, kakor da bi bil gozd grajščakom in kmetom po vsem na prosto voljo dan; kdor več, ta več. Grajščak si pravico zagotovlja s tem, ker mora davek od gozda in logarje plačevati, kmet pa, da ima pravico in vžitek ali jus v gozdu; tako je vedna pravda med kmetom in grajščakom. Kdo ima prav, ne gré meni razsodba; toda to je gotovo, da kmet brez gozda je truplo brez duše. Nazadnje ne bota obá nič imela.

Preobširen bi bil moj spis, ako bi hotel na drobno popisati, kako se gozd pokončuje; naj tedaj le ob kratkem omenim.

Dobro se še spominjam pogovorov med kmeti; ni tega še 30 let, kar so se pogovarjali, da jelovega gozda bi utegnilo zmanjkati, bukovega ne bo nikoli zmanjkalo. Res, stalo je še bukovje pred 20 leti čez vès gozd lepo, kakor žito na polji. Naj se pa zdaj pogleda, kakošen je, in žalost in milota mora preleteti vsakterega, kdor je gozd pred vidil in pa zdaj??.. Zadosti! Vsakteremu trohnele klade in porobki glasno govoré in tožijo nemilo sekiro, ki so jo nepremišljeni gozdnarji rabili. Pa ni se čuditi, ako se premisli:

1. Da so z jelovimi dogami gozd kvarili, ker iz enih teh vasí so si za kvatrnico za Trst in Koper najmanj vsak po dva voza sodov, bret, škafov in druzih posod napravili; drevo je moralo posekano biti; ako se ni hotlo rado klati (cepiti), hajd! drugo posekati; ako še to ni bilo za rabo, hajd! tretje, četrto itd. Pa morebiti mislite, da je one že posekane drevesa, ko se mu niso hotle cepiti, za krlje ali za drugo korist domú vzel? O kaj še! Tam na mestu je vse segnjilo. Drugi so sekali debele in lepe hojke za krlje in so si jih za zimo napravili; ker poleti jih niso mogli v tako slabem potu voziti, so ugodnje zime in snega čakali, da so jih potem domú vozili. Če pa ni bilo tri ali štiri zime zadosti debelega snega, ali pa je bil tako debel, da ga predreti niso mogli, so krlji v gozdu ostali in pregnjili, da niso bili za rabo. Drugi so bili sopet oglarji in pepelarji, pa so gozd s tem kvarili za majhen dobiček.

2. Mnogo lesa je bilo po nemarnem zapaljenega in požganega, ko so po dva ali trije hribje na enkrat pogoreli. Ker po takem na pogorelih kamnitih prostorih nič druzega ni zrastlo, kakor kako jivje in robidje, in ker so tla brez kamnja, na tacih mestih k večemu Kraševci nekoliko ovác preredé čez leto, kjer trava velika zraste.

3. Kraševci, ali kakor jim pravimo, Čiči so sicer posebno veliko gozda pokončali, ker imajo veliko kupčijo s trami v Trstu; ti so delali z gozdom kakor ogenj; naj je hojka debela ali drobna, da je bila le ravna; obtesali so jo za Trst; delec proti nam so čez hribe segali in vse preiskali in splenkali, karkoli je bilo ravnega dobiti.

Al kaj čas vsega ne pritira na vrsto! Na to so se tudi bukovi sodje lahko prodajali, potem bukove doge v bale povezane, ker še zdaj se ž njimi dobro kupčuje. Leta 1848 so pa bukove škotle ali blince po poldrug seženj dolge lahko prodajali; potem tudi bukove dile in žagance po dva sežnja dolge. S tem so še le bukov gozd prav uničili. Zdaj tudi bukove podnožnice (švelerje) za železno cesto izdeljujejo, z eno besedo, kar se dá v denar spraviti, vse se poseka. Pri tem se pa ne gleda na varčnost gozda, naj že ima grajščak ali kmet svoje delavce v gozdu; drevo se poseka, da pade na tisti kraj, da se laglje žaga ali cepi, naj se še toliko mladih drevesic polomi in potere; na to se še ne porajta. V korist od drevesa pride le to, kar se dá za doge izdelati, ako je pa za čoke namenjen, pa kar mu za žagance more drevo dati; ostalo pa, vrhi, veje, trske vse segnjije. Kar se tiče kupčije, mora kmet od grajščaka, naj je za doge ali žagance, vse kupiti, in sicer po taki visoki ceni, da mu prav malo dobička kaže, terpljenja pa dosti, ako si še kakega drevesa v kontrabant ne more spleniti. (Dal. prih.)

Kako naj bi se vredila prodaja govejega mesa?

Starodavna navada je, da gosposke ceno govedine odločujejo vsak mesec proti po prevdarku začasnih okoliščin. Enaka navada je bila tudi za hleb (kruh), pa se je opustila, in krušarji zdaj sami hlebu ceno nastavljajo. Enacega svobodnega ravnanja si želijo tudi mesarji.

To prašanje je bilo prevdarjano na vse straní v našem cesarstvu, tudi v drugih deželah. V nekterih mestih so mesarjem samim prepustili ceno staviti govejemu mesu in je že tudi tako ostalo; drugod so to pravico mesarjem zopet v z e l i, ker so z mesno tarifo preveč poskočili. V Ljubljani in po vsi kranjski deželi morajo mesarji govedino sekati po ceni, ktero jim

gosposke od meseca do meseca stavijo; al žalibog! ta tarifa je le bolj na papirji; mesarji prodajo veliko mesa po vse drugi ceni. Oni, pa tudi tisti, ki ga kupujejo, dobro vedó, da je meso v raznih krajih života raznega okusa, tudi razločne tečnosti; prodajajo tedaj bolje meso po viši ceni, in samo slabše istega goveda po predpisani tarifi. Od todi pa pride, da bolj revni ljudje, ki le po malem meso kupujejo, najslabše po enaki ceni dobivajo, kakor bogatini srednje meso, zato, ker ga več ob enem jemljejo. Krivica, ki se godí revežem pri takem vedenji, je očividna; zato terja pravica, da se ta reč tako-le poravna:*) Mesarjem naj se zapové, da morajo meso vsacega goveda razdeliti po vrednosti na tri dele. Prvi del naj prodajajo kakor morejo brez odločene tarife, toda na vsak kos mesa morajo pismeno naznaniti ceno in ga sekati po tej naznanjeni ceni. Drugi del, to je, meso srednje vrednosti, in tretji del, to je, meso zadnje vrednosti morajo prodajati po ceni, ki jo gosposka stavi, pa tudi te cene naj so nadpisane na dele mesa, kteri so pri njih na prodaj.

Kar se tiče priklade, je pomisliti, da, kdor jemlje meso prvega dela, ne gleda toliko na množico, temveč na dobroto mesa in juhe; njemu je tedaj vstreženo s kostmí, ki dajejo dobro juho; naj se jim dajè toraj kostí za priklado. Kdor kupuje srednje meso, naj dobiva nekoliko mesnato priklado, in kupcem zadnje cene naj se dajè bolj mesnate priklade, ker ti le gledajo na to, da imajo kaj jesti.

S takim ravnanjem utegne biti vstreženo mesarjem, pa tudi kupcem mesa. Tudi bi se odpravila napaka, da mesarji vkljub predpisani ceni vendar le prodajajo meso, kakor se jim poljubi.

S takim ravnanjem bi se tudi nekoliko spolnila želja mesarjem, sekati meso brez predpisane cene; in vendar bi se tudi obravnalo nespodobno povikševanje mesne cene.

Da pa mesarji morejo pošteno izhajati pri svojem rokodelstvu, je treba še tega-le: Prva potreba vsacega mesarja je, da je v svojem opravilu dobro izurjen, in da more kupljena goveda koj plačati. Kdor na upanje kupuje, drago kupuje, zato pa težko izhaja ali celó v svojo škodo kolje. Pa tudi to še ni dosti, da vsako govedo proti plača; temveč mu je treba imeti toliko gotovine, da si nakupuje o dobrih prilikah ob enem govedine za dalj časa, kar opravi tudi z manjšimi stroški. Ako mu je pa treba brenkovati in popivati po deželi za vsaki rep proti, se dobiček zmane, nazadnje v svojo škodo mesari, in kupcem slabo vstreza, torej ga naposled opustijo. Tako pa pride mesar na kant, pa ne zavoljo tega, ker meso mora prodajati po tarifi, ampak zato, ker se je opravila lotil, kteremu ni bil kos ne z vednostjo ne z mošnjo.

Dr. O.

*) Ti nasveti se vjemajo s temi, ki jih je vrednik tega lista priobčil v seji mestnega odbora 26. u. m., ter obljubil o tej zadevi izročiti dotične predloge.

Našim gospodarjem in gospodinjam.

* Smrt med krompirjem. V Kozlanih na Češkem je mlad krepák človek 11. dne t. m. nagle smrti umrl. Da bi se namreč prepričal, ali ne gnjije krompir v hramih, kjer ga je bilo okoli 100 centov spravljenega, se podá v jamo, pa se nagloma ves omotičen zgrudi. Čez četrt ure pride mlajša sestra za njim in ga najde ondi na tléh. Brž letí vèn in kliče ljudí na pomoč. Prvi mož, ki gré do njega, da bi ga spravil iz jame, se hipoma vrne, ker že je tudi čutil, da mu huda omotica žuga; s snegom so ga drgnili, da so ga zopet zdramili; mrtvega gospodarjevega sina pa so z motikami in vrvi iz jame potegnili. Sopár krompirjev ga je zadušil. Pazite gospodarji in gospodinje, ki imate v zaprtih hramih veliko krompirja nakupičenega!

Staríne slovenske.

Slovenska prisega v rokopisu leta 1661.

V registraturi nekdanjih kranjskih stanov se nahaja še dobro ohranjena čez 200 let stara knjiga pod naslovom „Einer Loblichen Landtschafft dess Hörtzogtumbs Krajn Jurament Buch“, v kteri je med drugimi prisegami v rokopisu tudi prisega za dačarja od leta 1661, ktera se tako-le glasí:

„Vi bodete Perſegli Bogu Vſigamogotſchnimu ſuaſchimi tremi perſtmi, eno teleſsno perſego, de vi ene Viſoku Zaſtite ali poſtenne Lontſchaffti V krainſki deſcheli Perhod, kakor te iſte gori vſeti Praeiemlauez ali Mitldings Einnember (v Kokri) po tem vam danim podutſcheniu, ienu ſamerkaniu ali Tariffi Sueſtu, ienu Prauitſchnu, kuaſchim ſueſtim rokam, od Vſakteriga otſchete ffliſsam noter Vſeti, ienu nikogar ſaſchonati, taiſti perhod ali denarie ſuſeb veno ſkrinizo vretſchi, ienu poloſhiti, od tega poſchteno redlich, ienu richtik Raitingo derſchati, Na lete denarie tiga perhoda, ſam nikar ſetſchi, ali, ienu veliku manie drugam oberniti, ſamutſch na ene Viſoku Zaſtite Lontſchaffti gnadliuich Gospodou Verordentariau, ali nich derſcheotſchiga nar vigſchiga Praeiomlauiza, ali niega Nameſtnika gdur taiſti bode pegeruuanie, ienu obiskaine, teiſte denarie, ſred enim ſamerkaniam ali Raitingo vſelei Zeſch dati Ienu ſicer Eni Viſoku Zaſtiti Lontſchaffti Vſo ſpodobno Pokorſchino ſturitti, tudi nikomar obene goluſtie, ali contrabanda, perpuſtiti, tudi nikar ſam te iſte ſturiti, ſamutſch ene Viſoku Zaſtite Lontſchaffti nuz ienu bolſchanie, kar vam ie nar bole mogotſche pomiſsliti, Vſo ſkodo, ienu Nauarnoſt braniti, ienu oberniti, Jenu vſe letu ſturiti otſchete, kar ie edan Poſchteni Hlapez ienu ſchluſchabnik ſuoiemu Gospodu dolſchan ſturiti, ienu ſperſego ſaueſan. *Perſega.*

Vſe letu kar ie meni ſedai na prei derſchanu, ienu branu, ienu ſem ieſt dolſchan ſturiti, oblubim ieſt vſech punctich ſueſtu, prau, prauizhnu, Jenu guiſchnu derſchati, koker meni Gospud Bug pomagai. Jenu niega Zhastita Matti Boſchia Diuiza Maria, ienu Vsi Suetniki. Amen.“

Tako so pisali pred 200 leti v pisarnicah kranjskih. Da to ni bil jezik slovenskega naroda, je očitno na prvi pogled; saj tudi danes bi marsiktera pisarnica ne skovala boljega, čeravno imamo v knjigah in pismih pravilen slovensk jezik. Vendar če bi bil jezik tudi tak bil, ni bil slabeji od nemškega, ki so ga takrat pisali. Vpričo tega damo čitateljem našim odlomek iste prisege v nemškem jeziku, ki se glasí tako:

„Ihr werdet Schweren zu Gott dem Allmechtigen mit aufgeregten dreyen fingern einen leiblichen aidt, daß ihr Einer Er= Löb= Landt. Von allen Vier Ständen dieſes Hörzogthumbs Crain geföll, als deroſelben beſtellter Einnember des Neüen Wein imposto zu Kanker nach ausweiſung der Inſtruction vnd übergebenen Tariffa threulich vnd aufrichtig zu euern threuen henden Von menigſchlichen, niemandt verſchont, noch ausgenommen fleiſſig einnemben, Dieſelben geföllen in ein ſonderbar woll Verwahrte Truhen legen, vnd davon guete, erbare, vnd aufrichtige raittung halten, die Geföllen für Euch ſelbſt nit angreifen Vil weniger anderweegs Verwenden, ſondern auf wollgedacht Einer Er. löbl. Landtſchafft itd.“

Slovstvo.

* *Paul Jos. Šafařik's Geschichte der südslavischen Literatur; herausgegeben von Josef Jireček, III. Das serbische Schriftthum, I. Abtheilung 1865.*

Kaj naglo J. Jireček pospešuje izdajo prevažne Šafařikove zgodovine jugoslovanskega slovstva. Pred sabo imamo že tretji vezek, ki razkazuje srbsko slovstvo od vstanovitelja njegovega svetega Save (ki se je rodil leta 1169 in umrl leta 1237) še le do 17. stoletja, toraj se imamo nadjati še enega vezeka o srbski literaturi. Gosp. izdatelj tretji vezek med svet tako-le vpeljuje: „Da bi zgodovina srbskega slovstva bila dovršena, imela bi obsegati vsa slovstvena dela tega rodú, namreč pravih Srbov, Boznjakov, Dalmatincev, Slavoncev in graniških ali mejinih Hrvatov; kajti vsi ti prav za prav govoré le en jezik, govorica različnih krajev so le narečja. Al državljanska in verska ločitev ločila je ta rod tudi v slovstvu. Državljanom nekdanjega srbskega kraljestva, grški veri vdanim, rabila je cirilica in dolgo tudi staroslovenski cerkveni jezik, namesti kterega je v zadnjem stoletji vpeljan bil v slovstvo deželni živi govor; — Dalmatinci, Hrvatje in Slavonci, večidel katoličani, poprijeli so se latinice ter so svoje narečje začeli pisati že leta 1161, v 15. stoletji pa so jo stanovitno povzdignili za književni jezik, toda žalibog, tako brez vzajemne zveze, da so pisali različno o raznih časih in krajih, v Dalmacii po svoje, v Slavonii po svoje. Le en del katoliških Srbov, glagoliti, obdržali so stari cerkveni jezik, se ve da manj ali več popačen s prostim svojim narečjem, premenjali so pa cirilico z novo azbuko, ki jo po krivem imenujejo glagolitico. Tudi potem, ko so se Srbi obojega obreda bolj sprijaznili, je ločitev v slovstvu vendar še ostala tako, da grški Srbi ne poznajo slovstvenih del latinčanov, ti pa unih ne. To in loži splošni spregled sta učenemu izdajatelju vzroka dovolj, da se v tej knjigi drži večidel slovstva grškega obreda, in da le sèm ter tjè omenja katoliškega in protestanškega v cirilici. Pri drugi priliki pa obeta ravno nasproti ravnati. Bulgarskega jezika, ki je samo svoje narečje, se kar ne dotika.“ — Toliko iz spregovora v porazumljenje sploh.

Zdaj pa o imenovane knjige obsegu, ki je silno važen vsacemu, ki se hoče z junaškimi Srbi bolj seznaniti. Nekako vse drugači je osnovana ta knjiga od svojih prejšnjih sestric. Prvi oddelek ob kratkem obdeluje srbsko povestnico *); drugi pretehtuje srbsko državo, cerkev in národno življenje; tretji govorí o srbskem jeziku in sploh o pokristjanjenji srbskega rodú, posebej pa nam našteva 58 prvih grških pisateljev z prevažnimi črticami iz njihovega življenja in delovanja, 10 katoliških s cirilico in protestanške izdajatelje srbskih knjig; dalje nahajamo v tej knjigi zapisnik starih srbskih besedí, rokopisov in druzih jezikovih spomenkov: imena rek, gorá, mest, dežel, oseb in nekaj plemenskih izrazov; napisov pretehtuje 27, spisov 28, rokopisov: biblijskih 48, liturgiških 18, bogoslovskih 37, pravniških 17, zgodovinskih 41, jezikoslovna 2. — Poslednji oddelek namenjen je pa tiskanim knjigam in govorí o krakovskih, benečanskih, rimskih trnovskih tiskarnah. — Da to važno knjigo živo priporočamo vsem, ki se hočejo z junaških Srbov starim slovstvom bolj seznaniti, se samo po sebi umé.

*) Razloživši prvotno domovino Horvatov in Srbov po različnih pisateljih, pravi Šafařik na strani 12, da „jezik genetiških (radikalnih) Horvatov ni bil nikdar toliko različen od jezika srbskega, da bi se jezik hrvaški mogel samostojno, samostalno narečje imenovati“, in na str. 13. pravi, da „sedanjemu civilnemu Hrvaškemu se je ime Hrvatov dalo še le pred kakimi 3 stoletji; poprej se je imenovalo Slavonija. Stanovniki njegovi pa so izprva bili Slovenci, ne Hrvatje, vendar z nekim posebnim narečjem. Brž ko ne so posedli Hrvatje ob svojem dohodu tudi nekoliko otokov jadranskega morja.“

Ozir po svetu.

Pisma iz Srbije o Srbii.

(Dalje.)

Kočjaš moj je bil iz stare Srbije blizo Macedonije domá in pritekel je v Srbijo, kakor jih priteče več druzih. Bil je lep mlad fant, ako smem zamokli obraz lep imenovati, oblečen je bil poletinsko, kakor so srbski kmetje skoraj sploh poleti in pozimi oblečeni — v samih gatah — na eni nogi je imel opanko, druga je bila bosa; ostala mu je neki pred ta dan ena opanka v blatu, pa ker je bila že obnošena, je ni hotel več vzdigniti iz mlake. Ostri burji je junaško svoje široke gosli kazal. Naši brzi konjiči so drli naprej, da je bilo veselje; po ravnini in v hrib smo tekli, navzdoli smo pa leteli, kakor da bi nas veter gnal; kajti tukaj nimajo zavor, cokelj ali druzih priprav, da bi kola zaverali, zato navzdol tečejo, da vse prek letí. Tudi moj kočjaš ni navzdol kol zaveral, jih tudi ni imel s čem, temveč je še konjiče z bičem pognal in šel z nami, da smo izvan njega vsi straha trepetali; precej na prvem klancu mi je kočjaš tak strah zapodil v rebra, da sem potlej pri vsakem svoje ljudí z voza pobral in kočjaža pustil, da je sam navzdol drdral. Moja žena se je bala, da nas ne bo vseh konec, in žal ji je bilo, da ni šla v Beligradu k spovedi in sv. obhajilu, predno je na ta voz stopila.

Tako pridemo deloma peš deloma peljaje se čez hribe in doline o poldne do prve štacije v mesto Grocka, kakih 5 ur od Beligrada. Grocka se na široko in dolgo razprostira po hribasti desni obali Donave; človek misli, da je to veliko in lepo mesto, ako ga od deleč sodi; pa veliko je zato, ker hiše ne stojijo kakor po naših mestih ena zraven druge poredoma, nego stojijo v sredi velikih in lepih, s plankami ograjenih vrtov. Hiše so sploh lesène, pa lepo pobeljene in z žlebasto opeko krite. Prebivavci so vrlo priljudni; oni živijo sploh od kmetijstva in živinoprodavstva (redí se sama) kakor kmetje po vaséh. Rokodelcev nisem niti vidil niti slišal, štacun tudi ne; pa mogoče, da je kje kak kovač, da vole kuje, in kaka štacuna, kjer se prodajajo klinčeki za ogenj, sladkor, kava, sol itd. Krčem mislim, da mora biti po mestu več, kajti moj kočjaž je rekel, da je naša najboljša, kjer se vsaki čas jéla dobí. In res v veliki veži je gorel strašen ogenj, na ognji sta bila dva kotla, v enem se je kuhalo zelje z mesom, v drugem fižol; okoli ognja so čepeli ljudje, in so molčé ali pa razgovarjaje se va-nj gledali. Moški so pušili duhan, ženske pa so predle. Kuha se vse samo, in se kuha po dva, tri in še več dni naprej in naprej tako dolgo, dokler se vse ne pojé; potem se zopet kotli napolnijo z zeljem, fižolom in mesom, kakor prej, in se to kuha zopet, dokler se ne pojé. Mi smo popili čašo vina in prigriznili bedra seboj vzetih pečenih puranov, in čez pol ure smo jo udarili hajd naprej proti Smederevu, večidel tik Donave. Na desni je bil strm breg, da nismo nikamor vidili, na levo, unkraj široke Donave, pa lepi ravni Banat, kterega bogate krasote ni več pokrivala megla. V daljni nepregledljivi širjavi in daljavi je njegovo bogastvo in njegova lepota na našo levo stran razgrnjena ležala; kakor v obljubljeno deželo sem zmirom le na levo v Banat gledal, kajti na desno so mi povsod hribje pogled zapirali, dokler mi ni črna noč očí zaprla. Jez in moja rodovina zdaj dremati počnemo, naše glave se glava ob glavo trkajo, in tako drug druzega budimo, da nismo trdno zaspali.

*

V trdni noči pridemo v Smederevo, dobimo dobre sobe, vrlo dobro večerjo, dobrega vina in mehke čedne postelje pri poštenem oštirji. Kako se mu pravi, ne vem. Trudni dolgega pota prav sladko zaspimo. Zjutraj jez rano vstanem in hitim sem pa tje po mestu, da ga brzo nekoliko ogledam. Mesto je zeló ozko, stojí nizko in vleče se precej daleč na desni obali Donave. Na desno stran mesta je majhen hrib in v njegovem podnožji je mesto v podobi polimesca zakrivljeno. Na levo stran mesta tik Donave na sredi stojí turški grad — trdnjava, ki pa veliko bolja trdnjava ni, kakor je grad žužemberški. Iz vseh bližnjih hiš se lahko ne samo iz puške, ampak tudi iz pištole v grad puca in iz bližnjega hriba ga topovi lahko kmali zavladajo in v podrtijo zrušijo. Da! Srbi, če bi smeli, so gotovi ž njim mahoma, kakor so že bili. Mesto živí od trgovine, vinorejstva in rokodelstva. Na velikem trgu stojijo v dveh vrstah štacuna poleg štacune. Tudi krčem in kaván je po mestu dosti. Hiše so večidel leséne, lepo pobeljene in sploh vse z žlebasto opeko krite. Je pa nekoliko tudi precej lepih hiš iz kamna ali opeke zidanih. Na sredi mesta stojí lepa smederevska cerkev, ki je neki najlepša vse Srbije. To je tudi verjeti, kajti po Srbii cerkev ni; od Beligrada do Smedereva nisem ne zvona slišal ne cerkve vidil. In res! vsaka farna cerkev na Kranjskem je lepša memo smederevske, ki bo gotovo v nekoliko letih ena zadnjih cerkvá Srbije, ako je tudi zdaj še najlepša. Smederevsko vino je eno najboljših v Srbíi.

Poglejmo še enkrat nazaj, da povem, kaj sem od Beligrada do Smedereva vidil; kajti od Smedereva se popotniku vse drug svet odprè.

Nad soro sedé sem po visokem in vegastem belgraškem polji naprej dirjal in zamišljen v Beligrad nazaj gledal. Srce mi je veselja igralo gledaje najlepši in za trgovino najsposobneji položaj razprostranega, da ne rečem, velikanskega, od daleč res lepo belo izgledajočega mesta Beligrada. Stvarnik ga je na najlepši kraj postavil, in bil bi Beligrad najsrečneje in najbogateje mesto, da ga niso sebični krvoželjni narodi od njegovega početka pa dozdaj v največo nesrečo — v pomor, požig in razsip metali. Za ta mali, pa res prekrasni košček zemljice, na kteri beli Beligrad stojí, so se večkrat krvavo kavsali: Grki, Rimljani, Avari, Goti, Mažjari, Nemci, Turki, Srbi. To njegovo strašno prošlost in krvavo osodo premišljevaje pridrdramo do neštevilnih, v daljavo in širjavo neizmerno deleč potegnjenih (od Save do Donave) zemeljskih nasipov in grabnov, iz kterih sta slavna viteza Evgen in Lavdon divje Turke tolkla in nesrečni Beligrad požigala; iz teh nasipov in grabnov so tudi Srbi leta 1806 pod junakom Črnim Jurjem svoje lastno in glavno mesto Beligrad stiskali in ga Turkom vzeli. Koliko požarov in razvalin je nesrečno mesto pretrpelo! Koliko krví se je po njem in po njegovi lepi, rodovitni, tudi za boj res pripravni okolici prelilo! Da! tudi slovenske kostí počivajo po beligraških ulicah in po beligraškem nepregledljivo širokem polji. Tudi mirni Slovenci so večkrat nesrečno mesto v korist ptujcem grozno bíli in beligraško polje s svojo krvjo in svojimi kostmí gnojili. Jez sem se po tem, s krvjo napojenem polji popotovaje, svojih nesrečnih slovenskih bratov spominjal in tužen izdihnil: Bog vam daj večni mir in pokoj! (Dal. prih.)

Dopisi.

Iz Dunaja 18. sveč. ⁂ — Ko je 14. dne t. m. tržaška deputacija, s ktero sta bila, kakor so „Novice“ že povedale, tudi dva spoštovana Slovenca od jadranskega primorja, gospodarja Nabergoj in Primožič, prišla od Njih Veličanstva, so Cesar omenjena rodoljuba še sama pustili pred-se. Gosp. Nabergoj je v slovenski besedi govoril s Cesarjem in Jim razodel želje jadranskih Slovencev. Cesar so ga pazljivo poslušali in mu odgovorili laški, rekši, da so razumeli vse, vendar govoriti prav ročno ne morejo slovenski, in obljubili so poslancema, da kolikor le mogoče bodo spolnili prošnje zvestih jadranskih Slovencev. Pred ko ne je bil ta govor prvi, ki so ga presvitli Cesar v avdijencii slišali v slovenskem jeziku, pa ga tudi milostljivo sprejeli. Če tedaj celó v cesarski palači najde naš jezik dobro mesto, kdo mu sme zaperati druga vrata? Gosp. poslanca sta pa potem še tudi v slovenskem pismu, ki ga jim je sestavil gosp. dr. Toman, poklonila Njih Veličanstvu svoje z besedo razodete prošnje. Radostna stavrla domoljuba zapustila Cesarjev dom.

Iz Dunaja 15. sveč. —l— Spomenčica Vodniku na čast 9. dne t. m. v krasni Dianini dvorani je bila prava slovanska svečanost, kajti čestitali so jo namestniki vseh narodov slovanskih. Ne bodem „Novicam“ prostora krajšal z obširnim popisom, kaj se je pelo, kaj deklamovalo, in da ploska in slavoklicev ni bilo ne konca ne kraja. Al to mora Slovenec Slovencem povedati, da v Meccadantovi romanci se je odlikal naš rojak g. Janez Meden z ravno tako krasnim kakor orjaškim, umetno izurjenim tenorom tako, da lahko rečem, da bode kedaj še svet govoril o tem pevcu, ki se v pevski učilnici dvornega gledišča pripravlja za javni nastop v operi.

Iz Zagreba 19. febr. Nr. 11. — V torek 14. t. m. je prvikrat stopil gosp. Pen, rojen Ljubljančan, v ulogi Franca Moora Šilerjevih „Razbojnikov“ pred tukajšnje občinstvo. Skor bi človek mislil, da si je osoda nektere ljudí kakor nalašč izbrala, da jim pot njihovega življenja kolikor mogoče zvije in naposled tako prekriža, da se hipoma na čisto drugi stezi najdejo, kakor so namerjali. Taka je tudi z gosp. Pen-om. Prej je bil nemšk kazališčenik, zdaj slovansk; prej tedaj za nas mrtev, zdaj za nas zopet živ. Njegov debut vkljub temu, da mu še ne teče hrvaški jezik, kakor bi trebalo, je bil sijajen, kar se je v živem plosku in večkratnem pozivanji dosti lepo razodevalo. Kritika v „Domobranu“ ni prav nič negativnega o njegovi igri rekla. — Kar Vam pa v sledečem priobčujem, bi morebiti bolje bilo, da še ne omenim ne: obljubil sem tudi nekemu prijatlu, da v svojem dopisu tega omenil ne bom; pozneje mi je bilo žal te obljube, in zares si ne morem kaj, da obljubo prelomim. Cela stvar je ta-le: Te dni smo čitali dopis iz Dunaja v „Domobranu, v kterem pisatelj toži, da pri svetkovanji na spomin Vodnika na Dunaji so se pele pesmi vseh slovanskih narečij, samo nobena hrvaška ne. Nas tukajšnje Slovence je ta dopis prav neugodno dirnil; mi to postopanje naših rojakov na Dunaji zeló obžaljujemo, ter se nadjamo, da v bodoče naši rojaki na Dunaji ne bodo nemilo za nedrago vračali; zakaj brž ko ne je bil razlog njihovega postopanja zaključek tukajšnjega pevskega društva „Kola“, po kterem se bodo v bodoče v tem društvu samo pesmi v hrvaški besedi pele, slovenske tedaj le v hrvaškem prevodu. Če so tedaj naši rojaki z obzirom na ta zaključek mislili reprocitetno postopati, niso prav storili. Jaz sicer tukaj nočem razlogov razkladati, zakaj je pevsko društvo „Kolo“ to zaključilo, molčé, da bi ta zaključek v obrambo vzel; al to je gotovo, da ta zaključek se ne more smatrati ko praecedens, postopanje naših rojakov pa ko consequens. V ostalem pa pozdravljam mile naše rojake na Dunaji!

Iz Gradca 17. sveč. = Tudi v Gradcu ni se pozabil Vodnik. 7. dne t. m. namreč je obhajalo mlado

slovensko dijaško društvo „Slovenija“ god svojega neumrlega narodnega pesnika Vodnika. Okoli 200 slovanskih gostov se je zbralo oni večer v Seyff-ovi sobani, kamor jih je povabila „Slovenija.“ Kmali po 8. uri naznani predsednik namen svečanosti v kratkem, pa tehtnem govoru. Potem se je vršil program, kakor sledí: Pesem „Domovina“, „Smrt Smail-Age“, deklamacija v hrvaškem jeziku; „Molitev“, čveterospev od dr. G. Ipavca (igra na glasovir je morala izostati, ker je g. Vokoun zbolel); „Neverom“, srbska popotnica, zbor; „Vršac“, deklamacija; „Staročeska“, zbor; „Venec slovanskih pesem.“ Vsak nastop je bil sprejet z radostnimi pravo- in slavo-klici, še posebno pa zbori: Neverom, Staročeska in Venec (kvodlibet), ki so se morali po dvakrat peti. Zares lepo so doneli glasovi iz čilih grl slovenskih dijakov po prostorni sobani, da si jih ni bilo več ko 12, al le-tí so bili izurjeni pevci. Po vsem tem so nas še českí pevci počastili s krasno pesmico, ki so jo tudi vrlo občutljivo peli. — Po „besedi“ je bil ples, ki je z godbo mestne kapele trajal skoraj do belega dné. O polnoči se je počivalo; al kaj bom rekel počivalo? Zdaj še le je veselica bila prav narodna: Slovenci, Čehi, Srbi, Hrvatje so prepevali narodne, da je bilo veselje, in v bratinski slogi se radovali. Menda še take „besede“ Gradec doživel ni. Društvu „Slovenije“ gré čast, da je pokazalo, da v ozidji graškem vendar le klije duh slovenski.

Iz Ruš pri Mariboru 16. sveč. D. G. — Tudi k nam so se privlekli potepúhi, kteri hočejo vživati, česar si niso prislužili. Oropal je tak grabež v naši farni cerkvi eno shranilnico, dve pa je izvzdignil in seboj nesel. Kmali potem, od 15. do 16. t. m., so zlomili vrata v mesnici sredi vasí, ter so odnesli celega pol vola; pri sosedu je bila ravno gostija, samo dober streljaj v stran, in nihče ni ničesa čutil, in nihče dozdaj ničesa ne vé, kako in kaj.

Od Nove cerkve poleg Celja 18. sveč. *(O zadevah Simandelnovega spominka).* Leto ravno bo obteklo, kar je nemila smrt vzela nam iskrenega domoljuba — preljubega Dragotina Simandl-a. Prijatli njegovi, žalostni nad zgubo obče spoštovanega in zvestega prijatla svojega, niso mogli spremiti ga na njegovi poslednji poti, ne darovati na gomili njegovi solzic ljubezni in udanosti. Da mu pa saj nekoliko povrnejo njegovo prijaznost in da oživijo njegov spomin med seboj, snidli so se 13. aprila u. l. v Rožni dolini in opravljali tam za rajncim žalostna duhovna opravila; kakor smo po „Novicah“ in „Slov. Prijatlu“ slišali. Predno so se rodoljubi razšli, je eden izmed njih misel sprožil, naj se ranjcemu prijatlu, ki deleč od nas počiva, spominek postavi. Nabralo se je pri tisti priložnosti 10 gold., ktere smo sl. vredništvu „Slov. Prij.“ poslali; pozneje so privrgli gosp. Lovre Potočnik 1 gold., gosp. Dragotin Ratej 20 gold. in gosp. dr. Razlag 5 gold. Obljubili so pa še drugi prijatli rajncega ustmeno in pismeno dobrovoljnih doneskov k tej zbirki. Mesec za mesecem je pretekel in Dragotina se kar nihče več spomnil ni. Oglasili smo se v tej zadevi pri sl. vredništvu „Slov. Prijatla“, ktero nam je željo razodelo, naj bi jez s čast. gosp. Ivanom Krušic-em spominek oskrbela, in je nama ob enem nabranih 20 gold. poslalo. Tedaj je zdaj 46 gold. pripravljenih. — Lepo prosim vse prijatle in znance rajncega, ako še kdo za spominek želí darovati, naj v kratkem to storí, da se kmali na grob našega nepozabljivega prijatla postavi, če tudi ne velikansk, vendar spodoben spominek, ki bode kazal popotnikom, kje da blago srce Dragotinovo počiva! Ant. Šibal.

Iz Reke na Štaj. 13. feb. — Došel mi je včeraj v roke tako-le napisani dopis nekega župana blizo kranjske meje do našega župana: „Nachdem seit des neuen Gemeinde-Gesetzes und Organisirung haben die Gemeinde Amter Heimatscheine ausfertigen, dem ergeht das Ansuchen für den N. N. einen neuen Heimatschein anhersenden . . .“ Ko ga preberem — naravnost moram reči — čeravno nisem ne nemofag ne ultraslovan, da me je vendar prijela neka treslika, ko vidim: kako neugodno Slovenec sam nazaj sili v stari jarem, ki ga komaj nekoliko žuliti nehava, — kako sam od sebe suje enakopravnost nam od visoke vlade zagotovljeno, za ktero se toliko blagih, za prid in blagor domovine iskrenih mož že toliko let neutrudno poganja! Drage nam „Novice“, ki se neprestano za blagor slovenskega naroda trudite, razoznanite blagovoljno te dobro namenjene vrstice v spomin onim, ki še dandanašnji ne prenehajo svojih rok po egiptovskih loncih stegati in zaničevati svoj mili materni jezik, v kterem se sosebno o sedanjih časih vse tako gladko in umevno lahko dopoveduje, da ni treba slabo ali neumevno nemškutariti. Če si sami nočemo pomagati na bolje po čisto postavni poti, prav je, da nam drugi očitajo, da nismo — še zreli za svobodno ustavno življenje!

Od Ščavnice na Štaj. 14. febr. — Dovolite drage „Novice“ prostorček nekterim vrsticam tudi iz naše okolice, da pohvalim vrle naše Ščavničarje, ki so tako živo uneti za lepo petje. In kako, da ne bi bili? Saj je petje posebno lepa lastnost slovenskega naroda. Le naprej tako, ljubi Ščavničarji! in dosegli bote čedalje višo stopnjo pesniške omike. Kar bi želel, da bi v petji še odstranili, bodem vam prihodnjič v „Novicah“ prijatelsko povedal. — Ker sem letos darilo za učenje v nedeljski šoli prejel, se pri tej priliki očitno zahvaljujem prečast. gosp. dr. Lovru Vogrin-u in slavnemu namestništvu v Gradcu, ter dodajam obljubo, da mi bo iskreno spolnovanje mojega poklica vedno sveta naloga.

Fr. Jos. Čeh.

Od sv. Jurja pri Vranskem 14. sveč. M. K. — Ne vzemite mi za zlo, drage mi „Novice“, ako se podstopi prost kmetič popustiti za trenutek sekiro, in da prime za pero; pa, ker rade daste vsakteremu, kar mu gré, toraj naznanite rodoljubom, kar so nam naš častí vredni g. fajmošter pri izpraševanji zraven podučnih in ginljivih naukov sv. vere govorili od obširnega slovanskega sveta, in kako deleč se pride po svetu z učenim slovenskim jezikom, in potem, od koristi sedanjih domačih šol memo nekdanjih, v kterih so se mogli slovenski otroci mučiti s samo ptujščino. In to je živa resnica: kajti učitelj, kakor ga imamo pri nas, res cepi v mlada srca žlahni sad strahú Božjega, pokorščino do predpostavljenih in pa ljubezen do domovine; njemu svetijo „Novice“ in spremlje ga „Učiteljski Tovarš“; srečaš mladino iz šole ali v šolo gredé, te lepo ponižno pozdravlja s hvale vrednimi besedami: „hvaljen bodi Jezus Kristus“, ko smo nekdaj slišali le „geklopt sei itd.“ pa tudi jez nisem bil bolji, dokler me pametna mati niso posvarili, rekoč: „Martin! domače ljudí pusti pri miru — z jezikom, ki ga ne razumejo.“ Naj pa tudi drage „Novice“ ne pozabijo pohvaliti možá, ki nam je že toliko pisem izdelal v milem slovenskem jeziku, bodisi ženitvanskih, kupnih in drugih, in to je naš častiti notar g. A. Bratkovič, da nam ni treba iskati tolmača, kakor poprej, ko so nam dohajala pisma v ptujem jeziku in se je reklo: „ta je hodil v nemško šolo, on bo prebral“. Al reva je toliko opravil pri pismu, kolikor žaba pri lesniku. Toraj hvala možakom, kteri zadostujejo živim potrebam našim!

Iz Gorice. Mnogospoštovani učenik naše realke gosp. Matevž Hladnik, domoljubni slovenski pisatelj, je umrl po dolgem bolehanji. Bodi mu zemljica lahka!

Iz Goriškega 15. sveč. V.. —i. *) — Koliko se govorí in piše dandanes o ravnopravnosti, o vpeljavi slovenščine v uradnije in šole, in vendar so dozdaj te rečí še skorej povsod le lep ideal, po kterem hrepenimo. Pošiljajo se uradniki, ki so zmožni slovenskega jezika, ki so celó po rodu Slovenci, med druge narode, nam pa večkrat pošiljajo Talijane in Nemce, tako, da se ljudje in uradniki mnogokrat ne razumejo. Da se pa tej nepriliki saj nekoliko v okom pride, imajo po nekterih krajih in to tudi na Goriškem, kjer se samo slovenski govorí, tolmača, ki pa mnogokrat ne enega ne drugega jezika popolnoma ne ume in tako večkrat še le dobro zmeša reč, ktero bi imel razjasniti. Pripetí se včasi, da tudi tolmač ne more pravega izraza vloviti, da bi povedal pravo pomembo. Naj dokažem to z dogodbo, ki se je pripetila nedavno nekod. Nekega dne namreč pride v uradnijo lovec in se podá k sodniku. Sodnik, s Tirolov domá, Nemec po rodu, pokliče precej pisarja, kteri mu tudi za tolmača služi. Lovec se pritoži slovenski, kakor ga je mati učila, da so mu ponoči bližnji seljani trop srn iz gozda, kjer so navadno prenočevali, odgnali in jih potem postrelili. Pisar poneméi pritožbo. Al, ko je nekaj dni potem bila razsodba, je med drugim moral pisar onim seljanom tudi postavo prebrati, ki prepoveduje puške rabiti „ausser in drohender Gefahr.“ Al sedaj je ubogi tolmač naletel v veliko zadrego; na noben način ne more teh besedí posloveniti. Slednjič se ga usmili eden poslušavcev in pové po domače celo postavo. Od tega časa pa se po okolici razlegajo besede „in drohender Gefahr“, ki so v toliko zadrego spravile tolmača. Ali je vsega tega treba?

Iz tržaške okolice 7. febr. P....ški. — Bravci slovenskih časopisov imeli so že večkrat priložnost slišati o veselem, domoljubnem napredku v naši okolici. Posebno se je pa pretekli teden mnogo pisarilo, kako junaško so se borili naši vaščani v mestnem zboru, v kterem se je slišalo večidel slovenskih, jedrnatih govorov. Kakor niso sploh opustili stare lepe nošnje svojih preddedov, tako tudi ljubijo svoj mili slovenski jezik, in kot orjaška stena varujejo narod talijanskih in drugih ptujih napadov. Kolikor poznam pojedinih predelov Slovenije, nisem nikjer našel prostega ljudstva, ktero bi s tako gorečnostjo ljubilo svoj materinski jezik kot ravno naši kmetje. Zraven tega si snujejo celó pevska društva. Ni davno, kar so nas v čitalnici razveselili Skedenci s svojim pevskim zborom, in že se sliši, da so si takovo osnovali tudi v Barkoli. Učitelja za petje so si vdobili v mestu, in, če je le mogoče, mora priti vsaki dan, da jih podučuje. Vidite, dragi Slovenci po vaséh lep primer! Sledite ga! — Preteklo nedeljo sem bil pri besedi v čitalnici tržaški in prepričal sem se zopet, da prav lepo napreduje; pri besedi pa je bilo zopet vse izvrstno. Pevci so prav dobro zvršili svojo nalogo in mladi pevski vodja gosp. V. je sopet pokazal, da izvrstno razume svojo stvar na citrah. Zložil si je za ta dan prekrasen venec slovenskih napevov prav umetno, kar se je najbolje vidilo pri prelazih od enega kosa do druzega. Tudi deklamovanje se je dobro sponeslo ta pot. Govoril je gosp. J. prav dobro, pa tudi gospodičina H. je pokazala, da je izurjena deklamateljca. Iz vsega vidimo, da imamo tudi tukaj močí za kako gledišćino igro, ktere se nadjamo prihodnje postne dni. Naj si vzame čitalničini odbor to stvar v svojo skrb, in gotovo bomo slišali v kratkem tudi v Trstu kako slovensko igrico.

Iz Vremske doline na Notranjskem 12. sveč. A. M. (Konec.) Lansko leto smo pridelali sploh vina več memo predlanskega, se vé da, kakor sploh drugod, temu ne enacega; al kupca letos ne vidimo; znano nam je, da naša vina se ne merijo črnakalskim in brškim, pa vendar, ker so jih bližnji krčmarji iz Lokve, Divače itd. druga leta sploh pokupili, nadjamo se, da tudi letos nas ne bojo pozabili. Ubogi kmet bi pač rad prodal božjo kapljo in skupil kak goldinarček za-njo; saj se pri njem še pogrel ne bode, ker mora v Senožeče ali za davek ali pa v Trst za vsakdanji potrebni živež romati. — Še lanska strašna burja ob novem letu nam je razkrila obá zvonika pri farni cerkvi; na prošnjo naših faranov dovoljeno nam je bilo od visocega ministerstva 191 gold. v pripomoč za popravo zvonikov; zdaj že leto in dan se čedalje po hudem vremenu veča škoda napravlja na lesu in turnski uri, zakaj — vprašam — predstavljeni, ki imajo skrb faransko v rokah, tega potrebnega opravila ne rešijo? — Marsikaj bi vam, drage „Novice“ vedil še potožiti; ker pa vidim, da sploh pisanje na papirji ostane, djanskega pa je sedanji čas le celó malo viditi, zategadel se mi ne ljubi po nepotrebnem črnila kvariti.

Iz dolenskega Zasavja 18. sveč. B. — Mnogokrat se je slišalo o nesrečah, ki so se na južni železnici prigodile, o nesrečah, kterih je mnogokrat le velika varčnost znane družbe kriva, pa vendar ne slišimo, da se je že kaj izdatnega zgodilo, da bi se v okom prišlo takim nevarnostim. Železnicam kterim koli ni le hrepeneti po neizmerno velikem dobičku, temuč tudi javni blagor jim mora biti sveta reč. 14. dan t. m. blizo 10. ure zvečer pelje rihenberškega lončarja pomagač poln voz lončene robe svojega mojstra od Valentinovega sejma v Sevnici po komisijski cesti proti Rihenberku nazaj. Na drugo šrango železniško pod Blanci prišedši, na en hip nenadoma obá drevesa, ki tir ceste čez železnico zapirata, po droti od daljne čuvalnice spuščena, padeta, in z dvema konjema vpreženi voz kakor v past vjameta. Premisli, kaj v strašni ti nevarnosti zdaj početi! Šrange so težki voz vjele, čuvaj, ki je 10 debelih minut deleč, in za hribom ne vidi in ne sliši, kaj se tù godí, do njega dirjati ne more, da bi trdni zapor odpustil, — vlak železničini je že za petami. Ogniti se je tudi nemogoče. Le toliko je še bilo časa, da lončarski pomagač in voznik z voza v kraj skočita, živini pa Bog pomagaj. In res je pomagal! — Silni hlapon treši v voz, pa k sreči v tej nevarnosti vendar tako trdni in močni, da so se žili potrgali in štranga strla. Uboga konjiča vsa plaha za železnico planeta, ostali voz pa, poln lončarske robe, hlapon med velikim pokanjem 100 seženj daleč po železnem tiru pred sabo tiší, — roba poka, da vse vprek letí. Mogel je vlak obstati, da so kosce vozá s tira pometali. — Radoveden je vsak, ki mu je ta dogodba znana, ali bo kazenski zakon tù svojo veljavnost našel ali ne; zahtevati se mora, da bi železnica vendar primorana bila, k tem za ljudí in živino strašno nevarnim šrangam posebnega čuvaja postaviti. Pravico imamo vprašati: ali nam je treba te nadloge, je treba se toliko nesreč tù bati? Če je na kaki srenjski stezi preozka brv, na srenjski cesti kaka mlaka ali luža, da se ne more lahko z vsako škripavo kripo čez, že se mora (kar je tudi prav) popraviti, — železnici se pa za naš denar kaj takega dopustí! Koliko pravic ima ona več od nas?

Iz Ljubljane. — Znano je našim bravcem, da se je deželni kranjski zbor obrnil do Njih Veličanstva s živo prošnjo, naj se deželi zniža zemljiščini davek. Prošnjo deželnega zbora je tudi krepko podpiral c. kr. deželni glavar preuzvišeni gospod baron Schloissnigg. Gledé na žalostne okoliščine našega kmeta, obloženega z velikim zemljiščinim davkom v tako slabih letinah, kakor so zaporedoma bile pretekle, nam

*) Radi. Vred.

piše g. dr. Toman iz Dunaja veselo novico, da smemo za gotovo upati polajšanja dostojnega in zdatnega.

— Neko drugo vlogo deželnega zbora zavoljo tiskovanja ljudskih šolskih knjig v Ljubljani, je c. kr. državno ministerstvo rešilo tako, da se bojo môgle slovenske knjige za ljudske in realne šole tiskati domá po pogojih, kterih spolniti ne bo težko.

— Gosp. L. Lukman je potrjen za predsednika, gosp. A. Samasa pa za podpredsednika kranjske trgovske in obrtnijske zbornice.

— Za ces. advokata v Ljubljano sta izvoljena gosp. dr. Lovro Toman, dozdaj advokat v Radoljci, in pa dr. Goldner, bivši praktikant pri c. k. finančni prokuraturi v Gradcu. Kakor nas je srčno razveselila novica, da gosp. dr. Toman pride v Ljubljano, ravno tako smo se čudili o drugem imenovanji, ker je bilo mnogo domačih kompetentov za to advokacijo, kteri vsi imajo „vestes nuptiales“ to opravilstvo. Sploh pa je menda že prišel čas, da se advokacija oprostí starodavnega patenta. Kdor se sposobnega izpriča, naj je advokat, kjer koli hoče, kakor se zdravnik vsede kamor mu je drago.

— 16. dan t. m. je bil imeniten dan za Matico slovensko. Občni zbor, ki je sprejel že unidan v našem listu naznanjene predloge hranilničinega vodstva, je po njegovem predlogu in po nasvetu domoljubnega g. Holcerja omenjenim darovom dodal še 3000 gold. v 5% obligacijah Matici, ki ga je pomoči prosila po pismu od predsednika njenega gosp. barona A. Zois-a ji izročenem. Načelnika-namestniku gosp. A. Samasu gré hvala, da ni odložil prošnje za prihodnji zbor, ampak da jo je že temu zboru, kteremu je bila namenjena, dal v sklep s živim priporočilom, ki ga je ta domača naprava vredna. Naj hudobni „Triesterčni“ dopisnik le brusi svoj jezik nad to prijaznostjo Samasovo Matici; dežela radostno priznava velikodušni dar hranilnice kranjske, in če je k temu največ pripomogel g. Samasa, si more v svesti biti, da, če tudi je že veliko zvonov naredil, ki lepo pojó po deželah slovenskih, ta zvon — prijazni glas njegov za Matico — najlepše poje po domovini naši. Vrlim možém pa, ki so 16. dne t. m. v zboru glasovali za podporo Matici, je za njeni blagor vedno skrbni gospod F. Terpinc res v imenu vse domovine zahvalo izrekel, kajti narodu našemu veljá ta podpora, ktera, ako Bog da! res ne bode ostala brez bogate obresti. „Triest.“ dopisnik pa naj si še to zapomni, da hranilnica naša ne pozná nobenega diktatorja in da kuratorji njeni kot vodji niso samo figuranti, kterim bi le predsednik ukazoval, kaj naj sklenejo in kako.

— V poslednji seji 14. t. m. je zbornica trgovska in obrtnijska po predlogu g. Horaka učiteljem mestne šole pri St. Jakobu za nedeljski nauk privrgla 150 fl. Debata, ktere so se udeležili odborniki Holcer, Horak, Zupan, Šventner, Pleiweis in predsednik Samasa, se je pri tej priliki sukala okoli tega: ali ima zbornica za to denarja, odkod naj ga začasno izposodi, in naj bi denarne zadeve vsigdar znane bile odbornikom. Gospod Zupan je dalje predložil nujni nasvèt, naj gledé na 2000 davkarskih eksekucij, pod kterimi zdihuje dežela, zbornica prošnjo pošlje c. kr. ministerstvu, da naj se saj za leto in dan na Kranjskem ustavijo eksekucije zaraad davkov. Zbornica je soglasno sprejela Zupanov predlog.

— V seji mestnega odbora 16. dne t. m. so bili doneski za realko in nektera druga plačila dovoljeni pa sklenjeno, da se iz mestnega denarja, ki se je prihranil iz dovoljenih pa opuščenih poprav mestnega tlaka, kanalov itd., kupljene obligacije zdaj še ne prodajo. Pri dogovoru z mestnim konjedercem naj se dovrši tudi to, da se napravi skrinja na kolah, v kteri se po mestu vlovljeni psi odpeljejo v konjašnico in se ne trpinčijo na vrvi ali v žaklji. Vroča razprava je bila o tem, kako naj se razpiše po Globočnikovi smrti izpraznjena služba tržnega komisarja. Finančni odbor je nasvetoval, naj se izpiše le služba kancelista in pisarniški mestni uradniki pomaknejo v službi naprej, da pa vsak kompetent naj dokaže znanje pismenega slovenskega jezika. Župan dr. Costa je razložil potem, da je magistrat nasvetoval, naj se odločno razpiše služba tržnega komisarja s 630 gold. z dostavkom znanja pismenega slovenskega jezika, in ta nasvet je podal finančnemu odboru v prevdarek. Odbornik Pajk trdi, da ni treba tržnega komisarja in da je sploh preveč mestnih uradnikov; on ima večo okolico pod seboj, pa ima skor manj uradnikov. Odbornik Stedry misli, da tržni komisar sicer potrebuje posebnih vednost, natanjčnega znanja slovenskega jezika pa ne, ker to malo, kar izdaja magistrat v slovenskem jeziku, bode že po dobroti županovi ali dr. Bleiweisovi se dovršilo. Odbornik Ahačič je Pajkovih misli; če pa se vendar služba razpiše, treba je dostavka, da mora kompetent znati jezik slovenski popolnoma. Odbornik dr. pl. Kaltenegger govorí za razpis službe tržnega komisarja, ker je trźtvo važen oddelek lokalne policije, ki se ne more izročiti uradniku, ki je le iznajden v pisarnici; vendar plača naj mu je le 600 gld. Odbornik dr. Bleiweis se čudi tolikšni debati o tej zadevi; služba tržnega komisarja je dozdaj bila, ker je potrebna na sto straní; zdaj je prazna, tedaj naj se razpiše kakor drugekrati; čemu druzih besedí? Protestirati pa mora zoper neprevdarjeno mnenje odbornika Stedry-a, ki župana ali njega dela za translatorja mestna. Deželni jezik ne sme biti in ne bode več le pritiklina po milosti Stedry-ovi! Odbornik Horak se sklada z govorom Bleiweis-ovim. Župan razloží odborniku Pajku na drobno, da njegova primera nikakor ne veljá zarad uradnikov tam in tukaj; odbornik Pajk je čisto pozabil mnozih uradnikov pri okolici ljubljanski in pa 20 ali še več županov, ki jih ima okrajna gosposka na pomoč. Sklep je bil z 11 glasovi zoper 9, da se po nasvetu magistratnem razpiše služba tržnega komisarja pa le z 600 gld.

— Gosp. Stepišnik iz Celja, ki je prevzel stavbo posavskega mosta pri Krškem, že ročno dela priprave za most.

— Učenke porodoslovja (babice) na naši učilnici imajo 23., 24. in 25. dne t. m. preskušnje; 24 jih je iz Kranjskega, druzih slovenskih krajev in Hrvaškega, ki so dovršile šolo, ki pozimi polleta trpí in se jim porodoslovje razlaga v slovenskem jeziku; poleti je nemška šola za učenke nemškega jezika. Skušnja preteklih let učí, da čedalje več dohaja, celó iz daljnih krajev, učenk v ljubljansko šolo, ki si je pod gospod prof. dr. Valenta-tom posebno dobro imé pridobila.

— V nedeljo je bilo v čitavnici zopet prav veselo in živo. Beseda, sicer kratka po obsegu, je vrlo zanimivala obilo množico. Zbor je pel in ponavljal Fleišmanovo „Vojaško“ in pa Riharjeve „Glase zvonov“ posebno lepo; zlasti se je pianissimo v tem zboru kaj izvrstno povdarjalo; še nikoli nismo te mile pesmice slišali tako lepo peti. Gosp. Peruci se je v Mašekovi „K slovesu“ in Pivodovi „Kakor Kranja nadzemeljska“ s čistim in preprijetnim glasom svojim skazal vrlega pevca. „Prvi slovenski raji“, ki nam jih je gosp. Matija Majar pred nekimi leti poslal iz Ziljske doline, in jih je danes igral naš orhester, so se poslušavcem tako priljubili, da so jih morali dvakrat gosti. Skozi in skozi národnega duha so te melodije, po kterih so pred sto in sto let rajali naši preddedi. Pri plesu po končani be-

sedi pa se je zopet pokazalo, da v čitavnici je pravo veselje domá; rajalo je četvorko okoli 60 parov.

— Poslednji list dunajskega „Ost und West“ naznanja o Matici slovenski novico zarad neke „Effectenlotterie“, ki jo je opravilni odbor matičini zdaj — prvikrat slišal. Kakor čudna je ta novica, še bolj je pritiklina druga, tako zasukana, kakor da bi bili Vončina, Bleiweis in Costa tisti §. v pravilih Matičinih naredili, ki govorí „Wer sich des Vollgenusses itd.“ Ako ima ta pšica veljati omenjenim upravnikom, se je pisatelj hudo zmotil o adresi, kteri jo je poslal. Oni §. je „Matici“ došel iz istega Beča, kjer „Ost und West“ svoj list izdaja. — Radostni pa smo brali v „Glasonoši“ poziv sl. vredništva, da ga je volja v Beču nabirati prineske Matici slovenski in tako djansko kazati, „da uzajemnost slavjanska nisu samo dvie puste rieči.“

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Po večdnevnem prestanku je zbornica poslancev na Dunaji 17. t. m. zopet imela sejo. Minister unanjih zadev je odgovoril na vprašanje o zadevah šlezvik-holštajnskih, pa ni povedal veliko, ker razprava še ni dognana; državni minister je obljubil odgovor na vprašanje zastran vojaške obsede v Galicii še le v eni prihodnjih sej, ker nima še gradiva zadosti; minister Lasser je odgovoril, da fidejkomisi ne spadajo v opravilstvo državnega zbora, ker njih dovolitev sega v cesarjevo oblast, pa če bi ta stvar spadala tudi v okrožje državnega zbora, bi se tikala ožjega zbora, a ne tega; Kalchberg je odgovoril zarad železnice dunajsko-budejeviške. Potem pa je minister denarstva zbornici predložil državni proračun (budget) za l. 1866, rekši, da je ta proračun sestavljen kakor prejšnji; skupni dohodki so prevdarjeni nekoliko čez 512 milij., stroški blizo na 542 milij., primanjkava znaša tedaj za prihodnje leto 29 milijonov. Minister obeta, ako zbornica vzame ta proračun v obravnavo, da bo skušalo privarovati kolikor bo le mogoče. Zbornica je sprejela proračun; al pa ga bo vzelaže zdaj v prevdarek, se bo kazalo v prihodnjih sejah, ker od mnogo straní se sliši, da nekteri poslanci se bojo na vso moč branili, da bi državni zbor denarstvene zadeve že toliko časa naprej dal iz rok; to vé tudi ministerstvo, in zato je deržavni minister unidan povabil kakih 100 poslancov v razgovor, da sliši, kako in kaj. Prihodnje seje bojo tedaj sila važne. — Začasni odbor dunajske čitavnice pod imenom „slovanske besede“ sklicuje občni zbor na 25. t. m., da se voli predsednik in 16 odbornikov. Kakor se „Domobranu“ piše, nameravajo v Beču stanujoči Hrvati si napraviti „hrvaško družbo.“ Zakaj neki zdaj, ko se ravno ustanovlja „slovanska beseda“? — Hrvaški dvorni kancelar je došel 20. t. m. zopet v Beč iz Zagreba, kjer je bival nekoliko dni o zadevah deželnega zbora. Sliši se, da okoli 15. marca se razpišejo volitve in da v sredi maja se začne deželni zbor. — O ogerskem deželnem zboru se govorí, da vlada pripravlja slovesen razglas. Ker je obsodba Almassy-a in njegovih tovaršev potrla vso ogersko deželo tako, da so nehale pustne veselice, je „Wien. Zeit.“ prinesla razloge ostre sodbe, po kterih se kaže, da so obsojenci nameravali Ogersko spuntati že l. 1863, se združiti s puntom poljskim, laškim itd. — Cesar Napoleon je tedaj govoril, ko je odprl senat in zakonedajavni zbor. Al govoril je o unanjih in notranjih zadevah tako, da ni ničesa rekel; vsaka stranka si jemlje iz govora, kar ji je drago. — Imenitni kardinal Wieseman na Angležkem, o kterem so nekteri celó mislili, da utegne kadaj papež biti, je umrl v 62. letu svoje starosti.

Denarni zapisnik Matičini.

Naslednji gospodje so še za prvo leto poslali in sicer:

Gospod	Kobler Alojzi, zemljišni posestnik v Litii, kot ustanovnik	10	gold.	— kr.
Iz Zagreba so poslali po gosp. Francetu Erjavcu kot ustanovniki:				
Gospod	Bogović Mirko	10	„	— „
„	Concilia Ivan, trgovec	10	„	— „
„	Jelovšek Martin, kr. prof. više realke	10	„	— „
	za letni donesek:			
„	Pagon Anton, oficijal pri računstvu .	2	„	— „
„	Bučar Josip, „ „ „ .	2	„	— „
„	Novak Anton, pristav financ. . . .	2	„	— „
„	Velikajne Anton, odvet. koncipient .	2	„	— „
„	Weiss France, kavanar	2	„	— „
„	Trnovec Matevž, pravnik	2	„	— „
Gospod	Samasa Anton, hišni posestnik in podnačelnik hranilnice ljublj., kot ustan. .	50	„	— „
„	Ulčar Blaž, fajmošter v Novi Oselci, za letni donesek	2	„	— „
„	Jeran Luka, duh. pomočnik v Trnovem, kot ustanovnik	15	„	— „
Gospod	Janez Lipold, župan v Mozirji, pošlje za svojega sina gosp. Jožeta, posestnika v Mozirji, kot ustanovnika	10	„	— „
	in gosp. Janeza, duhovnika ta čas v Beču v viši duhovšnici, kot ustanovnik	10	„	— „
Gospod	Šribar Janez, kaplan na Ljubnem, kot ustanovnik	10	„	— „
„	Krulec Jožef, véliki logar in posestnik na Ljubnem, za letni donesek . . .	2	„	— „
„	Budna Jožef, župan na Ljubnem pri Celji, za letni donesek	2	„	— „
„	Božidar Blaž, trgovec v Mozirji, za l. d.	2	„	— „
„	Novak J. Kr., korar v Ljublj., kot ust.	10	„	— „
„	Heidrih Dragotin, zakristan, korvikar in katehet pri stolni cerkvi v Ljubljani, kot ustanovnik	10	„	— „
„	Holzapfel Ignaci, dekan v Ribnici . .	10	„	— „
	Skupaj	185	gold.	— kr.
Če se k temu prišteje, kar so kazale zadnje „Novice“, namreč		9744	„	84 „
se vidi, da je „Matica“ prejela od udov prvo leto		9929	gold.	84 kr.

V Ljubljani 19. februarja 1865. Dr. Jer. Zupanec.

Kursi na Dunaji

21. februarja 1865. **v novem denarji.**

Državni zajemi ali posojila.		**Druge obligacije z lotrijami.**	
5% obligacija od leta 1859 v novem dnar. po 100 g. g.	67.65	Kreditni lozi po g. 100 . g.	128.20
5% nar posojilo od l. 1854 „	79.20	4½% Tržaški lozi po 100 „	111.00
5% metalike . . . . „	72.35	5% Donavsko-parabrodski po g. 100 . . . „	86.00
4½% „ . . . . „	64.00	Knez Esterhazy. po g. 40 „	103.00
4% „ . . . . „	42.25	Knez Salmovi po g. 40 „	31.75
3% „ . . . . „	35.00	Knez Palfyovi po g. 40 „	29.50
2½% „ . . . . „	56.50	Knez Claryovi po g. 40 „	27.25
1% „ . . . . „	—.—	Knez St. Genoisovi po g. 40 „	29.25
Obligacije zemlišn. odkupa. (po 100 gold.)		Knez Windischgräz. po g. 20 „	17.50
5% doljno - avstrijanske g.	89.25	Grof Waldsteinovi po g. 20 „	19.50
5% ogerske . . . . . „	74.75	Grof Keglevičevi po g. 10 „	14.50
5% hrvaške in slovanske „	73.25	Budimski . . po g. 40 „	27.00
5% krajnske, štajarske, koroške, istrijanske . „	89.00	**Denarji.**	
Državni zajemi z lotrijami.		Cesarske krone . . . g.	15.40
Zajem od leta 1860 . . . „	93.90	Cesarski cekini . . . „	5.34
„ „ „ 1860 petink. „	97.25	Napoleondori 20 (frankov) „	9.03
„ „ „ 1839 . . . „	162.00	Souvraindori . . . . „	16.30
„ „ „ 1839 petink. „	158.00	Ruski imperiali . . . „	9.24
5% narodni od leta 1854 „	88.70	Pruski Fridrikdori . . „	9.44
Dohodkine oblg. iz Komo „	17.50	Angležki souvraindori . „	11.34
		Louisdori (nemški) . . „	—.—
		Srebro (ažijo) . . . . „	12.15

Odgovorni vrednik: **Dr. Janez Bleiweis.** — Tiskar in založnik: **Jožef Blaznik** v Ljubljani.